

POŠTINA PLAČANA V GOTOVINI

3/6/40

7/6/40

Številka 3-4

Vzajemna
Svoboda

Štev. 3-4

1940

Letnik IV.

Gospodarsko-državni načrti bodočnosti

Ivan Ivanovič

Že v prejšnji številki smo omenili, da je poleg politične ureditve Evrope eno glavnih vprašanj, kako se bodo države Evrope uredile v gospodarskem oziru. To vprašanje bo lažje rešiti tedaj, če se bodo politične meje uredile tako, da ne bo več med posameznimi deželami toliko ovir in nasprotovanj, kakor jih je bilo doslej.

Da bo kapitalistični gospodarski sistem nekdanjega liberalizma, po katerem lahko vsak posameznik gospodari, proizvaja in prodaja kakor se njemu, odnosno kakemu koncernu primerno godi, da bo tak sistem končno veljavno propadel, odnosno že propada, to priznavajo danes celo meščanski ljudje, ki se pečajo s temi nalogami. — Vsi namreč uvidevajo, da stopa v ospredje vsega gospodarstva država, ki si lasti vedno več pravic glede zunanje, pa tudi že glede notranje gospodarske politike. Države so za časa merkantilizma, v dobi pred razvojem industrije, že imele silen vpliv na trgovino, odnosno na gospodarstvo, ker so tedaj od ugodne zunanje trgovine z ugodnimi računskimi zaključki zaslužile ogromno denarja, da so lahko plačevale svoje razkošno gospodarstvo, ki je bilo v prid le gornjim plastem naroda. To je bilo tako zlasti v Franciji, Angliji in v nemških državah. Ko pa se je razvila industrijalna doba, so podjetniki spet zahtevali zase čim največ svobode v gospodarstvu in niso trpeli, da se država kakorkoli vmešava v gospodarske posle. Te nauke o svobodnem in naravnem razvoju bogastva je v Angliji učil Adam Smith. Toda vsa zgodovina industrijskih, torej po Smithu najsrečnejših držav, je vendar pokazala, da je bilo nekaj v tem nauku narobe. Poleg raznih socialnih posledic, ki so bile baš v teh državah obupno žalostne, je konkurenčni boj med posameznimi industrijskimi državami vedel do hudih gospodarskih trenj, ki so končala z vojnami. In v vojnah so podirali to, kar so preje gradili. Gospodarske vojne, med njimi tudi zadnja svetovna vojna, so strahovit dokaz o polomu takega industrijsko-kapi-

talističnega gospodarstva. Druga obsodba tega sistema pa je tudi v tem, da je to industrijsko gospodarstvo močno slonelo na izmozgavanju kolonij in revnejših agrarnih (poljedelskih) držav v Evropi in drugje. Po gospodarsko-političnem polomu zadnje svetovne vojne pa je morala država posredovati, da pomore gospodarstvu spet na noge in da uredi socialne probleme, katerih ureditev je zahtevalo od vojne najhuje prizadeto delavstvo in proletariat na kmetih. Po vojni je torej država, n. pr. v Italiji in v Nemčiji, vedno bolj širila svoj vpliv na gospodarstvo, ker je s posojili in s podporami, zlasti pri denarnih ustanovah in bankah, povečala svojo moč. Tako je nastal takozvani etatizem, to je: država je postala važen činitelj v gospodarstvu, zraven tega pa tudi v socialnih in kulturnih ustanovah. Vojaško moč in deloma vojno industrijo pa je imela že preje v svojih rokah. Država pa je imela tudi z železnicami, s pošto, rudniki in drugim mnogo kapitala v svoji lasti. Na tej poti se polagoma razvija državni kapitalizem, ki z vsemi gori naštetimi sredstvi dobiva ogromno moč nad gospodarstvom.

V onih državah, kjer je bilo delavstvo zaradi silnega razvoja industrije precej močno, a radi razcepljenosti nesposobno prevzeti politično vodstvo, je prišlo do tega, da je nacionalistična struja malomeščanstva pod pritiskom absolutističnih voditeljev zavrgla prejšnji politični parlamentarizem, v gospodarstvu pa je nastala nova stavba, ki prizna državi kot gospodarskemu faktorju, največjo moč in vpliv, medtem ko pusti privatnemu podjetništvu in trgovini samo toliko samostojnosti, kolikor ta ne ovira države. Država je namreč po tej teoriji »najvišji izraz« narodne volje in njene eksistence. Država je toliko kot narod, vse je le kolektivna organizacija dela in jela, produkcije in konsuma; posameznik (individij) ne pomeni skoraj nič, celo ne kot delavska moč; samo kapitalistu se pusti neko polovičarsko životarenje. Tako je nastala korporacijska država, deljena v več gospodarskih skupin. To seveda ni socializem, kakor pravijo teoretiki te nove gospodarske oblike, pa tudi ni več nekdanji kapitalizem, torej je le na pol radikalna rešitev.

Pričakovanega blagostanja ta nova oblika ni prinesla in njeni zagovorniki bodo morda rekli, da zato ne, ker je preteklo še premalo časa, ali pa zato, ker sosedne države še ovirajo njen razvoj. Da so izginile tudi vse politične in socialne svoboščine je jasno, ker jih teorija odklanja in jih smatra za meščanski predsodek.

Da pa ta nova oblika državnega gospodarstva, ki smo jo imenovali nekakšen državni kapitalizem z nekakšnim korporacijskim sistemom, ne obeta nobenega uspeha, o tem pričča finančno stanje teh držav. Posledica tega finančnega stanja

je znižanje življenjskega standarda, ki ga občutijo vsi sloji, ne samo delavski. Do tega slabšega življenjskega stanja pa je moralo priti, ker je vsa ta zgradba v prvi vrsti postavljena na vojaško silo, na velik birokratičen in policijski aparat, na preveliko nezaupanje in premajhno samostojnost javnih organov in premalo svobode privatnih oseb. Oni red, ki ga nekateri ljudje opevajo, je bolj navidezen in le na papirju. Tak gospodarski red pa, ki ne prinese izboljšanja nobenemu izmed slojev ljudstva, nego vse sloje bolj tlači, nima bodočnosti.

O drugih novih gospodarskih poizkusih bomo še poročali.

Idejne osnove delavskega kulturnega gibanja

Dr. Henrik Tuma

Osnovna ideja, ki daje vsebino in smisel našemu delavskemu kulturnemu gibanju, ki daje našemu gibanju pravico do izpovedanja lastnega kulturnega stremljenja, je spoznanje, da je vsa kultura posredno ali neposredno prvenstveno sad množstvenega (kolektivnega) telesnega dela, narekovanega od gospodarske potrebe po izboljšanju življenjskega standarda vesoljnega človeštva.

Iz povedanega sledi nič manj važna idejna osnova, ki daje našemu gibanju materialno in moralno pravico do izpovedovanja in gojitve lastne kulturne smeri, to je spoznanje, da se naposled mora kultura, ki jo danes na eni strani poudarjeno karakterizira borba za skorjico vsakdanjega kruha, nadomestiti z novo kulturo, ki bo nosilka ne samo načela, marveč tudi prakse: Kultura je last vsega delovnega ljudstva, ne pa eksploatacijski objekt bogatega zakupnika človeške sile in vseh njenih stvaritev!

Vsakdo, kdor le malo misli, ve, vsakdo, kdor hoče biti le malce iskren, mora priznati, da more vsakdo užiti le toliko kulturnih vrednot, kolikor ima gospodarske moči! Niti za pičico več!

Zato bodi stremljenje delavskega kulturnega gibanja, da z vsemi razpoložljivimi kulturnimi elementi širi spoznanje ter intenzivno propagira misel, da je bistveni interes kulture in človeštva:

Nobeno kulturno stremljenje ni za osvoboditev človeka od okovov grobe materije toliko napravilo kakor vprav delavsko kulturno gibanje, čigar prvi in najbližji cilj je podružabljenje vseh kulturnih vrednot.

Izrecno poudarjam, da je podružabljenje kulturnih vrednot

prvi cilj kulturnega stremljenja delovnih množic, zakaj ena izmed osnovnih značilnosti kulture je, da je le-ta trajno gibanje, ki nima, teoretsko gledano, ne končnega cilja ne končnega namena, marveč je njen končni cilj in končni namen istovetna s trajnim razvojem, tako da vsaka nova kulturna vrednota samogibno postane sredstvo za nenehno na novo ustvarjajoče se kulturne vrednote.

Ena izmed nadaljnjih idejnih osnov, na katerih sloni naše kulturno gibanje, je spoznanje po potrebi gojitve zavesti novega kulturnega stremljenja in usmerjenja.

Zgodovinsko neizpodbitno je, da so le delovne množice bile resnična stvariteljska sila vse kulture. Prav tako neizpodbitno pa je, da so te sile bile po ogromni večini nezavedne, po sili gospodarskih razmer narekovane stvariteljske sile. Danes prihaja čas, ko se je sile vedno intenzivneje zavedajo, da so one tiste, ki ustvarjajo velike kulturne vrednote, premnogokrat pa tudi resnične ali le navidezne nekulturne produkte (vojna industrija). Navidezne sem rekel zaradi tega, ker je vse relativno ter odvisno od okolščin. Vojna industrija je n. pr. obsežek nekulturnih proizvodov, kadar služi civiliziranemu barbaru za napad na kulturo, je pa nedvomno kulturna vrednota, kadar služi za obrambo svobode posameznih narodov, za obrambo demokracije in drugih velikih kulturnih vrednot.

Delavske množice začenjajo že danes prav dobro razločevati kulturno delo, ki je hkrati delo za vsakdanji kruh, od kulturnega dela, ki se da označiti s pojmom: poslanstvo za kolektivistično kulturo.

Delavske množice skušajo zato tudi kulturno delo, ki je hkrati delo za vsakdanji kruh vedno bolj in bolj prekvasiti z elementi svojega kulturnega stremljenja, z drugimi besedami: Oni skušajo s svojo novo porajajočo se specifično kulturno zavestjo kontrolirati svoje delo za vsakdanji kruh.

To pa je poglavje, ki se tiče najnapornejše poti v ustvarjanju osnov novega kulturnega stremljenja, zakaj tu, na praktičnem terenu pride nenehno do boja med želodcem in zavestjo, med diktaturo gospodarske potrebe in hrepenenjem po nekompromisni poti proti vrhovom kulture...

Ta borba spada med najtežje boje, ki jih mora delavski razred izvojevati, kajti tu ne gre samo za miselno, čustveno, nagonsko, rekel bi skoraj krvno preusmerjenje posameznika in množice, tu gre za nekaj mnogo težjega, gre za zmago glave nad želodcem!

Zavedam se, da je v današnji družbi to preusmerjenje skoraj neizvedljivo. Ta boj je v danes vladajočih razmerah skoraj nadčloveški. Zakaj fronta tega boja se razteza od najintimnejših hotenj posameznika do najočitnejših, vsak dan na novo ponavljajočih se zlodejev.

Ta boj se bije v malem in v velikem.

Pričenja se pri najtišjem pogovoru s samim seboj, končava se pri samozrtvovanju za katero koli veliko misel, pričanja se pri vsakem na videz še tako malopomembnem koraku, ki ga nemara moramo storiti, ki bi se mu pa nemara, če bi bili malce manj strahopetni, vendarle lahko izognili, končava se pri jasni in neustrašni izpovedi tistega, o čemer smo vsak zase prepričani, da je resnica.

Ta boj je v današnjih družabnih in gospodarskih razmerah skoraj nadčloveški, vendar pa ne brezupen, zakaj ob rami nam stoji — o r g a n i z a c i j a.

Boja ni brez organizacije!

Niti tistega najintimnejšega boja v nas samih ne. Zakaj gorje bojevniku, ki je sam. Morebiti utegne vzbuditi občudovanje, obsojen pa je kljub vsemu na pogin.

Glavno orožje zmagujočih kulturnih ali, če hočete, nekulturnih stremljenj vseh dob je bilo: moč protežirancev posameznih kultur, vtelečena v takšni ali drugačni obliki organizacije. Vsa kulturna stremljenja so nujno morala ustvariti nosilce svoje i d e j n e sile v takšni ali drugačni fizični obliki. Imenujmo jih nekoliko: cerkve, države, politične stranke, v umetnosti razne struje, društva, gledališča, v gospodarstvu kartele, truste, zadružne konzume, produkcijske zadruge itd. Menda ni kulturnega stremljenja, o katerem bi mogli trditi, da si ni ustvarilo kakršnega koli fizičnega oporišča.

Zapomnimo si:

Same ideje ne zmagujejo!

V poslednji konsekvenci zmagujejo vedno le fizične sile organizacije.

Vse drugo so lepe besede, vse drugo je laž!

Najlepšo idejo, najplemenitejšo zamisel lahko igraje se pokoplješ, če si ni mogla ustvariti fizičnega oporišča.

Res je, sile, ki želijo usmeriti tok kulturne rasti na pozitivno pot, niso brezpomembne, res je, verjeti smemo, da je duševna in materialna kriza, ki je značilna za sedanjo kulturno epoho, znamenje prehoda v lepšo dobo... In vendar je videti, kakor da je silnejša naša vera nego naša volja za sodelovanje pri preusmerjanju kulturne poti... Ali je res tako neizbežno gotovo, da mora naša misel zmagati? Ali je res tako zgodovinsko nujno, da mora razvojná pot iti naprej, ne pa morebiti celo nazaj? Ali nismo bili priče velikega kulturnega padca mogoč-nih narodov? Čemu vsa ta vprašanja? Zato, ker je med našimi množicami tako zelo razširjeno mnenje, da mora nova epoha kolektivistične kulture s a m o g i b n o nastopiti.

(Nadaljevanje sledi.)

Vojna žere

Viktor Grčar

Nahajamo se v polnem razmahu najdrznejše vojne, ki jo je dočakal svet. Ta vojna žere milijone človeških življenj, uničuje ogromne množine orožja, metala, sesa goriva, uničuje pokrajine, žere cele dežele. Pred njo uničevanje vsega, kar so v desetletjih stvorile delovne roke, za njo pomanjkanje vsega, kar je po človeških pojmih sedanjosti za življenje in uspevanje neobhodno potrebno.

Da si zamoremo napraviti samo majhno sliko velikanskih žrtev, ki jih terja sedanja vojna, jo moramo najprej vzporediti z prejšnjimi vojnami in videti, v čem je razlika med nekdanj in sedaj.

V starih časih so se v dobi miru morala spraviti skupaj sredstva, ki se jih je nameravalo potrošiti v vojni. V miru se je moralo izvršiti oboroževanje in pripraviti zaloge za vojno. To pa nikoli ni zadostovalo. Zato so vojskovodje težili za tem, da se vojna ni vršila na ozemlju lastne dežele in na njen račun. Težilo se je vpasti v sovražno deželo, hraniti vojsko iz dohodkov te zemlje in dobivati sredstva potom težkih kontribucij.

V napoleonskih vojnah, ki so zaradi večjega obsega zahtevale večjih sredstev, so si že pomagali s tiskanjem asignatov, ki so jih po večini morale sprejemati zasedene dežele — Italija, Prusija.

Pozneje se je prešlo k vojnim posojilom. Ta so se jemala doma in drugod. Ako je država zmagala, je posojila poravnala premagana država, ako je bila poražena, so jih morala odplačevati bodoča pokolenja lastnega naroda.

Stroški vojen pa ne rasejo v normalnem progresu. Vsote se dvigajo vedno v višjih potencah in dosežajo vratolomne višine. Svetovna vojna je stala 16 bilijonov in njeni stroški, ki so bili po velikem delu prenešeni na vojne dolgove, še danes niso poravnani.

Zato je danes kredit za vojne v inozemstvu zaprt. »Cach and carry«, pravijo Amerikanci, ki so prvi vojni dobavitelji. Plačaj in nosi! Nič na up!

Danes se mora država bojevati na lastne stroške. Vse gre na račun davkov in kreditov, ki se dobe doma. Ena oblika domačega zadolževanja je inflacija. Pri silnem gospodarskem izčrpavanju je ona prirodni pojav v vseh vojskujočih državah. Povečanje obtoka bankovcev pa fiktivnost državnih gospodarstev in financiranja vojne same po lastni gospodarski moči.

To nam pokaže zgled iz svetovne vojne. V Avstriji je bilo 12 vojnih posojil. Avstrija je upotrebljavala vojna posojila kot

pokritje za svojo valuto, s katero je financirala vojno. Že v tem se pokazuje vsa fiktivnost računa. Kdor je podpisal vojno posojilo, ga je moral plačati. Ker je zlato bilo takoj ob početku vojne vzeto iz prometa, so ga državljani plačevali z banknotami. Kaj pa je taka banknota? Nič drugega kakor zadolžnica države napram svojim državljanom. Torej si z državno zadolžnico pomagal državi, da se je na ta dolg lahko še enkrat zadolžila. Pri vsakem naslednjem posojilu pa ti ni bilo treba niti z novčanico plačati podpisanega zneska, temveč si to storil lahko kar z zadolžnico prejšnjega posojila ter plačal novo posojilo. Tako so vojna posojila zavzemala vedno večjo višino, finančni minister je spet na to kar naprej tiskal novčance, dobil pa ni pravzaprav nič, ker so se samo papirji izmenjavali, ne pa vrednost. Obračun je seveda sledil po vojni, ko je vse to postalo očito in se je zrušila vsa veličina krone, ki je dejansko vzdrževala vojsko.

Včasih je država, ki je nameravala v vojno, v mirovnem času skrbela za potrebno oborožitev. Orožje je počivalo v skladiščih in država je morala skrbeti samo za normalno nadomestilo. Danes ni več tako. Zato skrbi tehnika. Na vsako novo tehnično pridobitev mora vsaka država takoj reagirati. Če imaš še toliko tankov, ki tehtajo po 50 ton, boš podlegel, ako ima nasprotnik take s po 70 ton. Letala so še pred kratkim vozila s 300 km na uro, danes pa vozijo s 700 km. Ako jih ni, si napram nasprotniku na slabšem. Danes moderno orožje, bo, tudi ako še ni bilo v rabi, jutri veljalo kot staro železo.

Danes je tudi uporaba orožja drugačna kot nekoč. V prvem redu igra vlogo avtomatično orožje in motorizirane enote. Drugače se orožje tudi troši. Na vsakih 100 m je potrebno 8—10 mitraljez. V pol leta se mitraljez izrabi. Torej je za fronto 1000 kilometrov potrebno 200.000 mitraljez na leto.

Poljskih topov je potrebno za ofenzivo na fronti 100 km najmanj 25.000, za defenzivo 12.500. Na fronti od 1000 km je potrebno 6000 protivzračnih topov. Za ofenzivo je potrebno na fronti 1000 km 200 divizij, za defenzivo polovica.

Danes so glavno orožje tanki.

V moderni vojni, kadar gre za odločilne bitke, je potrebno za defenzivo na fronti od 1000 km 25.000 tankov letno, ker se tank, ki je najuspešnejše orožje, tudi najbolj izrabi. V najboljšem slučaju drži tank pol leta. Za ofenzivo pa bo potrebno 150.000 lahkih tankov.

Letala so drugo sredstvo, ki odločilno vplivajo na potek bitke. Za poizvedovanje mora imeti vsaka divizija najmanj 15 letal. V ofenzivi je potrebno 8000 letal, v defenzivi polovica.

Protiletalska obramba zahteva zopet mnogo reflektorjev,

aparatov za poslušanje in drugega važnega orožja. Za fronto dolgo 1000 km je potrebno letno:

	v defenzivi	v ofenzivi
	v tisočih	
mitraljez	160	200
topov	30	45
pešadijskih topov	15	30
protiletalskih topov	38	50
metalcev min	25	120
tankov	—	30
poizvedovalnih letal	8	16
bombnikov	15	65
lovcev	7,5	39

Drugo poglavje so zrna. Tu se troši ogromna množina kovin. Za fronto 1000 km mora razpolagati vsaka stran s 40 milijoni ton kovin.

Vse to je samo za potrošnjo. Potrošeno je treba stalno izmenjavati, a poleg tega tehnično izboljševati. Poleg ogromne množine surovin je potreben napor celega naroda za vojno industrijo. Za vsakega vojaka na fronti mora delati 17 delavcev v zaledju. Vse gospodarstvo služi samo vojski, napor celega naroda gre samo v neproduktivne svrhe.

Koliko vse to stane?

Najprej nekoliko vzporeditev s preteklimi vojnami.

Nemško-francoska vojna od 17. julija 1870 do 18. marca 1871 je stala Nemčijo 2 milijardi 200 milijonov mark, t. j. 5 mark na dan in moža.

Burska vojna od 11. oktobra 1899 do 31. maja 1902 je stala Anglijo 4 milijarde 300 milijonov mark.

Rusko-japonska vojna od 20. februarja 1904 do 31. avgusta 1905 je stala Rusijo 4 milijarde 900 milijonov mark, Japonsko pa 4 milijarde 160 milijonov mark.

V vojnah, kjer se vojni uspehi dosežajo z hitrimi in odločilnimi zmagami, se tudi vojni izdatki ravnaajo v okviru predračunov. Vsaj prekoračenja ne gredo v nedogled. V trajnih vojnah, kjer odloča strategija gospodarskega izčrpanja nasprotnika, pa gredo vojni izdatki v gigantske višine in za vsako vojujočo se državo je prirodni pojav inflacija. To je bilo v 30 letni vojni, v 7 letni vojni in v Napoleonovih vojnah. Oprte na te izkušnje so delale pred svetovno vojno sile svoje račune v mogočih izdatkih za svetovno vojno. Prav vse pa so se v teh računih grobo uračunale.

Poglejmo nekoliko, kako je to bilo v svetovni vojni. Za vzgled vzemimo Nemčijo. Samo prvih šest dni mobilizacije je stalo Nemčijo tričetrť milijarde mark. Potem pa so izdatki progresivno naraščali:

od avgusta 1914 do marca 1915	36 milijonov mark na dan
v naslednjem finančnem letu	67 milijonov mark na dan
v finančnem letu 1916/17	100 milijonov mark na dan
v finančnem letu 1917/18	126 milijonov mark na dan
od aprila do decembra 1918	140 milijonov mark na dan

Kako pa je bilo s sredstvi?

Ob pričetku svetovne vojne je bila finančna situacija Nemčije zdrava. Imela je ogromne količine živil in surovin, posedovala silne množine inozemskih vrednostnih papirjev, velike soudeležbe pri inozemskih podjetjih in rezerve v zlatu in devizah za 4 milijarde mark. Še v novembru 1918 je bilo pokrito kroženje mark s 15 odst. v zlatu.

Med vojno pa se je kroženje marke množilo. Od začetka vojne od 2,9 milijard se je do novembra 1918 pomnožilo na 18,6 milijard. Vendar pa je ob sklepu vojne razpolagala »Reichsbanka« še vedno s 2,55 milijard v zlatu.

Za dobo svetovne vojne je pokrila Nemčija le 6,5 odst. vojnih izdatkov z davki, dočim Anglija 20 odst.

Ker vojnih kreditov ni več, se pri sedanji vojni večina izdatkov krije z davki. Vojna bremena se ne bodo prevalila na bodoča pokolenja, temveč bo pokrila sedanja generacija ne samo s krvjo in delom, temveč tudi z denarjem vse izdatke in žrtve za vojno.

Ti izdatki pa ne bodo več toliko kakor so bili ob svetovni vojni. Zaradi tehniziranja vojske so mnogo večji tudi izdatki za njo. Leta 1914 so znašali izdatki za vojno, kakor smo videli, 36 milijonov dnevno, kar da približno 1 milijardo mesečno, pa so bili proračunani ob začetku sedanje vojne, ko so uživale fronte na zapadu blaženi mir, na 4 milijarde mesečno.

Sedaj pa, ko so se vojske na zapadu zganile in gazijo tanki po metre visokih kupih človeških truplih, bodo skočili ti izdatki najmanj po oni lestvici, ki jo je pokazala svetovna vojna.

Za naš vzgled smo vzeli Nemčijo v svetovni vojni. Samoobsebi je razumljivo, da so enaki, če ne večji izdatki šli tudi na račun ostalih vojskujočih sil. Isto bo tudi danes.

A mi, nevtralci? Koliko moramo pa mi žrtvovati, samo da očuvamo svojo nevtralnost?

Vloga denarja v gospodarstvu

Denar, bodisi kovan ali papirnat, ima v današnji dobi silno važno vlogo, v prvi vrsti kot menjalno sredstvo. Poznali so ga že v starem veku Perzijci, Egipčani in drugi, njegov promet in

pomen se je posebno močno dvignil ob koncu srednjega veka, v novi dobi pa je postal neobhodno potrebno menjalno sredstvo in važno merilo gospodarske moči.

Pred iznajdbo denarja so ljudje menjavali blago za blago, n. pr. vola za 30 m platna; potem so menjavali kovine n. pr. baker, srebro v kosih (palicah) za blago, ker so palicam kovine po teži določili neko stalno vrednost, za katero so dobili določeno množino blaga. Tako človek ni bil dolžan takoj in v določenem kraju kupiti blaga in ga prenašati, temveč je lažje prenašal ono palico, ki jo je dobil za prodano blago; nato je kupil, kadar in kjer je hotel s kovinasto palico, ki jo je bil shranil. In ko so to palico razdelili na male okrogle kose, je nastal kovan denar. Iz vsega tega je razvidno, da je bil prvotno denar predvsem menjalno sredstvo, ki pa je bilo obenem blago, dokler je bil namreč še iz kovine. Kajti kovine so vedno predstavljale neko vrednoto kakor drugo blago.

V srednjem veku, ko je raznim evropskim vladarjem za vojne potrebe zmanjkalo denarja in ga jim ni hotel nihče posoditi, so začeli tiskati nakazila za denar, nekake zadolžnice, za katere naj bi bili ljudje dobili čez nekaj časa spet kovan denar, tedaj zlato ali srebro ali vsaj baker. Tako je postalo papirnato nakazilo neke nove vrste denar, odnosno menjalno sredstvo. In ko so nastale banke, zlasti državne banke, ki imajo pravico tiskati bankovce v papirju, so natisnili na te papirnat denarje izjavo, da dobi vsakdo za papirnat denar, ako želi, kovan denar, seveda zlata samo toliko, kolikor je bilo kritja v zlatem zakladu banke. Polnega kritja v zlatu, to je do zadnje pare, ki jo predstavlja bankovec, seveda nikdar ni bilo. In kadar je zmanjkalo zlata, to je kritja (jamstva), tedaj je papirnat denar izgubil sploh vsako vrednost. Tako je bilo zlasti po kakih dolgih vojnah. To se pravi, da je prevzela država jamstvo za papirnat denar, ki ga potem ni mogla izpolniti.

Toda papirnat denar je imel vedno to veliko prednost pred kovanim, da ga lažje prenašamo in lažje štejemo, toda ta papir že ni več blago, kakor so bili nekoč kovinasti novci, nego je le nakazilo; nima pa sam po sebi nobene vrednosti.

Dandanes so seveda posli z denarjem, s papirnatim kakor s kovanim, silno zamotani. V menjalnem prometu trgovine, industrije in v gospodarskem življenju sploh, so poleg papirnatega državnega denarja, za katerega nosi jamstvo država, nastala še nova plačilna sredstva, ki jih izdajajo denarni zavodi, n. pr. menice, razne vrste boni in čeki, državni ali privatni vrednostni papirji, akcije ali deleži, vse te vrste papirjev imajo neko določeno vrednost (kakor jo označujejo tečajni borzi) in lahko služijo v gospodarskem življenju bodisi kot denar ali kot jamstvo, bodisi kot blago, kajti vse, kar je kaj vredno, je lahko tudi blago. Seveda ves promet s papirnatim denarjem in dru-

gimi papirji sloni v glavnem na zaupanju, to je na kreditu; in ta kredit ima v današnjem gospodarstvu skoro večjo vlogo kakor denar sam; gotovo gre skoro več blagovnega prometa po kreditih od enega denarnega zavoda do drugega, kakor pa po dejanskem denarnem izmenjavanju.

Vse moderno kapitalistično gospodarstvo sloni močno na kreditu, torej na zaupanju. Če pa kdo od denarnih mogotcev (zlasti pri privatnih denarnih podjetjih) nepošteno zlorabi to zaupanje ljudi do zavodov, potem se zgodi, odnosno se je že neštetokrat zgodilo, da so papirji, zlasti delnice, izgubile svojo vrednost čisto ali pa za veliko razliko. In da se po velikih svetovnih dogodkih to lahko primeri tudi za državni papirnati denar, nam zgodovina gospodarstva jasno priča; to je bilo tedaj, če ni bilo v državni banki več kritja niti v zlatu niti v kakih drugih vrednotah.

Zato še par besed o važnosti kritja v zlatu, srebru in sličnem. Mnenja strokovnjakov so sicer zelo različna, vendar pa je v resnici kritje v zlatu še vedno važno za gospodarstvo obstoječega kapitalističnega sistema. Ker je papirnati denar, kakor smo rekli, le nekaka zadolžnica države, odnosno onega denarnega zavoda, ki za državo tiska bankovce, mora država nuditi za ta papir gotovo jamstvo. Kakor mora privatna oseba, ki komu jamči pri posojilih kot žirant, imeti ali kje kaj denarja ali imetja, ali pa visok zaslužek, da v primeru, če bi cni, ki je vzel posojilo, ne plačal, sama kot žirant plača zapadlo posojilo, tako je tudi pri državi. Za bankovce mora imeti pripravljeno kritje bodisi v zlatu, bodisi v drugih veljavnih valutah (devize) ali pa v nepremičninah, ki imajo stalen in varen donos. Glavno jamstvo pa je vendar še vedno zlato; če pa je kaka država opustila zlati standard, kar pomeni, da ne jamči z zlatom, potem jamči z drugimi sredstvi, ki smo jih našeli. Kritje v zlatu pa znaša povprečno eno tretjino vsote, ki jo ima izdani papirnati denar, včasih več, včasih pa tudi manj. Ob slabem gospodarstvu pa se zgodi, da sploh vse kritje propade, če je morala država vse zlato izročiti upnikom v drugih državah. Nekateri strokovnjaki menijo, da bo to kritje v zlatu polagoma izginilo, češ, da ni pravi izraz državnega imetja, ker za državo jamčijo vsi ljudje s svojim premičnim in nepremičnim imetjem, da torej ni treba kritja v zlatu; to načelo je v bistvu že zmagalo v totalitarnih, to je fašističnih državah, kjer nimajo več skoro nobenega zlatega kritja.

Toda v splošnem še vendar velja v večini držav zlato kritje; zato vidimo, da se zlato (v palicah), ki služi za kritje, v dobah gospodarskih kriz, odnosno rednjimi, seli iz ene v drugo državo. Takrat se pokaže, katera država je najbogatejša — na zlatu.

Človek pa bi mislil, da mnogo zlata pomeni največje blago-

stanje. Vendar se je n. pr. l. 1929 zgodilo sledeče: V Združenih državah Amerike je bilo zbrano skoraj vse zlato, kar ga je za kritje denarja po svetu; skoraj brez zlata so ostale tedaj vse evropske in južnoameriške države. In kaj se je zgodilo? Zaradi naraščanja zlata v državni banki v Washingtonu so padle vse evropske in druge valute, države izven Amerike niso mogle Ameriki niti več plačevati svojih dolgov, niti kupovati v Ameriki blaga, ker je njih valuta izgubila kupno moč, četudi je dolar sam radi naraščanja zlata padel v vrednosti. Posledica tega je bila, da so ameriške industrije ustavljale delo in vrgle okoli 15 milijonov delavcev na cesto, ker niso mogle blaga spraviti v denar in države dolžnice so ustavile svoja plačila. Tako je nastala huda gospodarska kriza v Ameriki sami, kateri so sledile druge evropske države. Torej preveč zlata na enem mestu pomeni začetek gospodarskih pretresljajev. Zlato mora biti pravilno razdeljeno med države; to pa radi gospodarskih, konkurenčnih bojev, radi vojnih zapletov in radi gospodarstva brez načrta ni mogoče. Vse to torej znači hibo kapitalističnega sistema, ki ga tudi zlato kritje ne bo rešilo. Z drugo, preprosto besedo povedano: pohlep po profitu, po zlatu in prevelikem bogastvu, pomeni zatiranje širokih ljudskih slojev in vodi do velikih pretresov. Zato smo prepričani, da bo edino le socialistično gospodarstvo prineslo pravo rešitev.

X. Y.

NAŠIM SODRUŽICAM

Materinski dan

Vsako leto praznujejo drugo nedeljo v maju vsi narodi materinski dan. Proslava tega dne se je začela visoko na severu, v Skandinaviji, ki je med vsemi evropskimi deželami najrevnejša na otrocih in je zato tam materinstvo najbolj v čislilih. Kmalu so se proslavljanja materinskega dne oprijeli vsi narodi in tako postavimo materinstvo vsaj enkrat letno v lesketajočo se svetlobo javnosti. Materam je kar nekako nerodno, ko se jih preglasno in tako rekoč prevneto spominjamo — za en sam dan. Pravi materi se materinstvo ne zdi zasluga, zdi se ji dar, za katerega se sama vedno znova zahvali, tudi če ji ne daje vedno sreče in veselja. Pravi materi se zdi nerodno sprejemati zahvalo za nekaj, kar ji ni bilo v dolžnost, ampak v tisočero srečo, ki bi se ji ne odrekla zaradi nobenih bolečin, skrbi in

težav. Prava mati ne bi zamenjala svojega otroka za najprijetnejše in najudobnejše življenje, prava mati si zaželi vedno, kadar zagleda dojenčka, da bi spet sama imela v rokah tako majhno okroglo bitje, ki bi bilo samo njeno, tudi če ji razum pove, da to ne gre.

In vendar je prav, da materinstvo, to veliko srečo, tudi počastimo. Napačna bi bila taka materinska ljubezen, ki bi vedno dajala in bi odklanjala vsako prejemanje, ki ne bi pomislila tudi na to, da je treba v otroku zbuditi hvaležnost in pozornost do matere in do očeta. Dasi je materinstvo samo izpolnitev ženskosti, ki hoče življenje dajati in ohranjovati, je vendar zelo lepo, če se spominjamo godu vseh mater, ne z zunanjo vznesenostjo, ki se ne prilega bistvu matere,, ampak s toplo iskreno ljubeznijo, ki je najlepša zahvala za vse tisto, kar vsebuje globoka beseda »mati«.

M. S.

Ne zlomimo otrokom peruti!

V svoji avtobiografiji »Moje življenje« pravi Ivan Cankar: »Veliko prenese človek, to vem sam; par konj bi ne zvelklo tovara, ki ga nosi na plečih že otrok. Ali da se dá trpeti toliko in tako dolgo, kakor je trpela moja mati, je bil čudež, ki si ga še zdaj ne morem natanko razložiti.« Res je, da nam naloži včasih življenje na pleča tovor, večji od gore, ali pa da si ga naložimo sami. Enega se pa vsi skupaj premalo zavedamo, da je vsak dolžan nositi svoje breme sam, da shaja najbolje v življenju tisti, ki deli z drugimi le radost, trpljenje pa prenaša sam. Če je pa komu breme le pretežko, potem naj se zateče za pomoč ali vsaj za nasvet in tolažbo k odrastlim, seveda le k takim, ki imajo izkušnje, od katerih pa tudi lahko upravičeno pričakuje razumevanja, tolažbe, pametnega sveta in učinkovite pomoči. Nikoli pa ne smemo prelagati bremen na šibka otroška ramena, ne smemo jih obremenjevati s tovari, pod katerimi se upognejo še utrjena, vsega hudega vajena pleča odrastlih.

Otroci imajo pravico do mladosti, do srečne, tople in vesele mladosti, da bodo potem šli v življenje nezagrenjeni, da si bodo ohranili radosten, svetel pogled v življenje in v bodočnost, zdravo zaupanje in krepko voljo. Za otroka sta radost in veselje isto kakor toplo pomladansko sonce za nežno rastlinico. Otrok pa, ki je v otroških letih poznal samo strupeno slano, ki mu je pomorila sproti vse dobre kali, stopi v življenje z zlomljenimi perutmi. Nikoli ne bo zmožen veselega, smelega poleta, nikoli ne bo znal prav kovati svoje sreče, do smrti ga bo spremljala samo tiha žalost, zagrizen srd in črna nevoščljivost proti vsakomur.

Zato morajo starši, prav posebno pa še mati, svojega otroka voditi z ljubeznijo in z veselim srcem in veselo srce mu tudi morajo dati za popotnico v življenje, saj je to največja dota, ki si jo kdo lahko ponese iz domače hiše. Kdor ima svojega otroka resnično rad, temu ne bo težko, zadeti prave poti. S toplo ljubeznijo lahko mati ožari mlada leta svojih otrok, pa če bo revščina in vse drugo hudo še tako preganjalo družino. Nikoli ne jadikujmo in ne tarnajmo po nepotrebnem pred otroci, ne stresajmo nad njimi vseh svojih skrbi in težav, vse grenkobe in jeze. Seveda, otrok naj le ve, da smo ubogi, da si ne moremo privoščiti vsega, kar bi radi, še najpotrebnejšega včasih ne. A razlika je v tem, kako otrok za vse to izve.

Poznala sem ženo, ki ni znala z denarjem ravnati in ga nikoli ni imela, dasi je imel njen mož stalne mesečne dohodke. Najkasneje desetega v mesecu je bila suha, potem pa je začela misliti na posojilo. Ker se je sama dodobra naveličala mnogih brezuspešnih potov pri iskanju posojil, je začela pošiljati svojo najstarejšo hčerko, komaj je ta dobro shodila, k sosedom in znancem s prošnjo, da bi ji posodili manjši ali večji znesek. Ponižanja in pikre opazke, ki se jim je sama hotela izogniti, je torej brez pomisleka in brez sramu prevalila na šibkega otroka, ki je moral trpeti zato, ker mati ni znala gospodinjiti.

Takih slučajev, da starši svojim lastnim otrokom ubijajo veselje in jim grenijo mladost, je mnogo v vsakdanjem življenju. Kako malo je staršev, ki bi si med štirimi očmi zaupali svoje skrbi in težave, kako malo je očetov in mater, ki bi brez prič obravnavali in poravnali svoje nesporazume in svoje prepire. Koliko je takih družin, v katerih starši brez sramu razgaljajo svoje umazane strani pred otrokom, ki mora biti priča vsakega spora, ki pa mora biti navadno še tudi strelovod za slabo voljo in jezo, ki sledi vsakemu prepiru. Starši prav malo vedo o tem, kako porazno deluje na otroka prepir med očetom in materjo, kako revna je mladost otrok, kjer je v družini večer prepir. Veliko je mater, pa tudi očetov, ki hočejo vse svoje resnično in umišljeno gorje odložiti v družini, ki opletajo z jezikom okoli sebe, da je obrizgana vsa družina, ki lastnega otroka za malenkosten prestopok opljuvajo z najgršimi psovkami in kletvicami. S svojim zmerjanjem pa dosežejo samo to, da se zakonski drug in večji otroci, ki si že lahko kako pomagajo, domu popolnoma odtujijo in se mu čimpreje umaknejo, mlajši otroci pa zgube zadnjo sled zaupanja, spoštovanja in ljubezni.

Vsak ima svoje križe in težave, vsakdo ve, da življenje ni noben rajski vrt, a s kričanjem in stokanjem ničesar ne popravimo, lahko pa mnogo ali vse pokvarimo. Zato vsaj pred otroci ne razkričimo vsega svojega gorja, da jim ne bomo s svojimi skrbmi zaprli otroškega paradiža. Če bi matere vedele za globoko stisko, ki jo povzročijo njih besede v otroških srcih, bi

drugače ravnale. Res se dobe otroci, ki pri igri ali v šoli takoj pozabijo na materin izbruh, a večina se njegovega slabega vpliva kar ne more otresti, trudni in zagrenjeni se sklanjajo pod prezgodaj naloženo težo. Majhno deklico je peljala mati prvič v gledališče k predstavi za otroke. Ko je vstopila deklica v razkošno razsvetljeno gledališče, je najprej vzkliknila, kako visok račun pač morajo ti ljudje dobiti za porabljeno električno. Prav gotovo je doma mati tarnala vsak mesec ob prejemu računa za električno, da je to otroku tako ostalo v spominu. — Drug slučaj: Majhen deček, drugače tako priden in pazljiv, sedi nekoč v šoli ves zgubljen in skrušen. S prijaznimi besedami izvabi končno učiteljica iz njega vzrok potrnosti: Mama ima perilo oprano, a zaradi dežja ga ni mogla obesiti in zato je bila zjutraj tako silno huda, še kave ni skuhalo... Kako naj otrok taki neuravnovešeni materi postavi v svojem srcu spomenik za vse življenje!

Matere, zavedajmo se velike odgovornosti, obvarujmo kljub sedanjim hudim časom očem naših otrok radostni sij, vodimo njih mlada leta z ljubeznijo, ne z ono slepo in nagonsko ljubeznijo, ki jo poznajo tudi živali, ampak z ono višjo ljubeznijo, ki temelji v spoznanju lastne odgovornosti za srečo tega malega bitja, ki smo ga poklicali v življenje in v spoštovanju do tega novega človeškega življenja.

M. S.

Vitamini in naše telo

Kljub temu, da dan na dan toliko slišimo o vitaminih, marsikomu še vedno ni prav jasno, kaj so vitamini. Že beseda sama nam pove, da pomeni vitamin nekaj živega. Vitamini so organske spojine. Dolgo časa je trajalo, da so jih odkrili, dolgo pa potem še, da so jih vsaj nekoliko raziskali. Še danes je naše znanje o vitaminih prav za prav zelo majhno, vendar je že toliko znano o njih, da si lahko napravimo vsaj kratek pregled teh skrivnostnih snovi.

Vitamini niso nikake hranilne snovi, ampak so samo nekaki delavci, ki urejajo delo v našem telesu. Vsak del telesa ima svojega nadzornika — vitamine in uspeva v redu le tedaj, če ima dovolj vitaminov. Vitamini skrbijo za to, da dobi gotov del telesa iz krvi dovolj potrebnih snovi. Pogosto vidimo človeka, ki veliko je, pa mu vendar nič ne izda. Takemu človeku manjka vitaminov, ki bi razširili potrebne snovi po vsem telesu.

Vitamine stvari narava sama in so v vseh svežih živilih. Največ vitaminov je v oni zelenjavi in v onem sadju, ki raste na jutranjem soncu. Popoldansko sonce ne izžareva več toliko ultravijoličastih žarkov, ki povzročajo, da v rastlini, živali ali

človeku nastajajo vitamini. Rastlina, ki je v senci, nima dovolj vitaminov in zaostane v razvoju, prav tako tudi rastlina, ki je sicer na soncu, a je pokrita.

Raziskavanja o vitaminih so odkrila šest glavnih vrst vitaminov, ki jih zaznamujejo z zaporednimi številkami abecede:

Vitamin A se imenuje tudi protiinfekcijski vitamin. Pomanjkanje tega vitamina v telesu povzroča nekatere bolezni, zlasti očesno vnetje. Vitamin A je potreben za rast in dobro zdravje v vsaki starostni dobi. Ako ga telesu primanjkuje, postane zelo sprejemljivo za razne nalezljive bolezni. Vitamin A se tvori iz takozvanega karotina in sicer šele pri prebavi. Za človeka zadostujeta na dan dve in pol tisočinki grama, da se ne pokažejo bolezenski znaki zaradi pomanjkanja tega vitamina. Nahaja se največ v živalski maščobi in v živalskih oljih. Mnogo vitaminov A imajo sirovo maslo, sveže mleko, sir, rumenjak, ribje olje, ribe, jetra in ledvice, korenje, špinača pa paradižniki.

Vitamin B najdemo skoraj vedno skupaj z vitaminom A. Vitamin B je potreben za rast in zdravje sploh, za dober tek in pravilno delovanje prebavnih organov. Če ga v telesu nič ni, lahko dobi človek neko živčno vnetje, ki se imenuje beri-beri. Pri tej bolezni se živci vnamejo in ohrome. Posebno je prizadet spodnji del telesa, pa tudi roke. Mišičevje otrpne, koža pa postane hrapava in neobčutljiva. Ta bolezen se pojavi povsod, kjer je hrana preveč enolična. Največkrat so za njo zboleli mornarji, ako so dobivali preveč dobro oluščen riž, kajti tega vitamina je največ v neoluščenem rižu. Prav tako ga je mnogo v neoluščenem žitu, kvasu, grahu in fižolu, v orehih, sveži zelenjavi, paradižniku, repi in v mleku. Velika škoda za naše telo je, da imamo samo tako moko, kateri so odvzeli otrobe. V otrobih je največ hranilnih snovi in otrobi vsebujejo tudi sestavine, ki dajejo telesu pobudo za tvorbo novih vitaminov. Zato bi bilo prav, ko bi pekli kruh iz moke z otrobi, a seveda bi morali biti otrobi prav tako drobno zmleti kakor žito. Na tak kruh bi se kar hitro privadili, saj imajo otrobi zelo sladekokus. V 100 kilogramih riževih luščin je samo poldrug gram tega vitamina. — Neka druga vrsta vitamina B varuje človeško telo pred različnimi kožnimi boleznimi, preprečuje pa tudi izpadanje dlake pri živalih in izpadanje las pri človeku.

Vitamin C je najvažnejši vitamin in se imenuje tudi anti-skorbutni vitamin, ker je važen zlasti za preprečevanje skorbuta. Skorbut je bolezen, ki jo dobe zlasti mornarji, če dobijo hrano samo v konzervah. Med svetovno vojno je bila ta bolezen zelo razširjena v Nemčiji. Pri skorbutu zelo krvavijo dlesni in zobje naglo izpadajo, na koži se pojavijo tvorbi. Tudi takozvana pomladanska utrujenost, ki jo često smatrajo za predhodni pojav skorbuta, je posledica pomanjkanja vitamini-

na C. Pomanjkanje tega vitamina v telesu povzroča včasih nekako trganje v telesu, ki je podobno revmatizmu, a so bolečine bolj kratke in ostre. Vitamin C je važen za ledvice in žolč, odstranja pa tudi nespečnost in nervoznost. Vitamin C je med vsemi vitamini najbolj občutljiv in se ne drži dolgo. Pri kuhanju, sušenju in konzerviranju razpada. Jabolka na primer izgubijo vitamin C, če so že obležana in stara. Vitamina C imajo zlasti mnogo sveže sadje, pomaranče, limone, sladka repa, zelenjava, posebno paradižniki, pa tudi sveže meso. Zelo veliko vitaminov C je v zelenem peteršilju, ki bi ga zato morali v kuhinji še bolj uporabljati. Sesekljan peteršilj bi moral biti v vseh juhah, omakah in prikubah, na solatah in krompirju. Izvrstno tekne kruh s sirovim maslom, ki je posut s peteršiljem. Obilo vitaminov C vsebujejo smrekove igle, a samo pomladanske.

Ugotovili so, da je tudi v krompirju mnogo vitaminov C. Največ jih ima pravkar izkopan krompir, ki je pa že popolnoma zrel. Ker ima krompir v zgodnji jeseni štirikrat več vitaminov kakor krompir, ki je prezimil, si s pogostim uživanjem krompirja v jeseni telo mnogo opomore posebno v času jesenskega deževja, ko je izpostavljeno prehladu. Seveda se pri kuhanju večji del vitaminov izgubi. Krompir ima najboljše snovi tik pod olupkom, zato bi morali jesti le pečen krompir z olupki vred. Francozi, ki so izredni sladkokusci, častijo pečen krompir nad vse in Jurčič je gotovo vedel, zakaj je napisal o pečenem krompirju celo zgodbo.

Velika škoda pa je tudi pri zelenjavi, kjer pomečemo najbolj zdrave dele proč. Tako bi med drugim ne smeli zavreči zunanjih zelenih listov zeljnatih in solatnih glav, ker vsebujejo mnogo več vitaminov kakor notranji beli listi. Mnogo dragocenih vitaminov je tudi v listju korenja, rdeče pese in redkvice, kar tudi navadno vse zavržemo.

Vitamin D se imenuje tudi protirahitični vitamin. Če je premalo vitamina D v telesu, se ne odlaga dovolj apna v kosteh in zobeh in tak otrok dobi rahitis ali angleško bolezen. Pa tudi odrastlemu je vitamin D potreben za ohranitev zdravih zob in močnih kosti. Največ vitamina D je v svežem mleku, sirovem maslu, jajčnem rumenjaku, ribjem olju in v ribah. Vitamin D se tvori tudi v človeški koži pod vplivom sončnih žarkov, če padajo naravnost na golo kožo. Če so obsevali molzne krave z višinskim soncem, je imelo mleko takih krav več vitaminov.

Vitamin E se imenuje tudi sterilnostni vitamin, ker so pri poizkusih z živalmi našli, da povzroča pomanjkanje teh vitaminov neplodnost obeh spolov. Čebele pitajo svoje matice z medom, ki ima zelo mnogo vitaminov E. Razen v medu je precej vitaminov E v ovsu, lucerni in mesu.

Vitamin G je potreben za splošno zdravje in rast. Če ga v telesu nič ni, dobimo bolezen pelagro, ki je podobna živčni onemoglosti. Ta bolezen razsaja zlasti med Kitajci in Japonci, ki se najbolj enolično hranijo. Vitamina G je največ v žitnih luščinah, jetrih, svežem mleku, ribah, v sveži zelenjavi in v jajcih.

TO IN ONO

PREGLED SVETOVNIH DOGODKOV

Po slovitim monakovskem sestanku v septembru leta 1938, na katerem so se Chamberlain, Daladier, Mussolini in Hitler zmenili radi ureditve sušedskega ozemlja, ki ga je morala Češkoslovaška republika odstopiti Nemčiji, so sledili dogodki z veliko naglico, ki je že sama po sebi obetala usodne zapletljaje v sledečih mesecih. Že spomladi leta 1939 so zasedle nemške čete ostalo Češko, katero so proglasili kot protektorat, Slovaška pa je oklicala svojo državo, ki je dejansko pod nadzorstvom Nemčije. Tudi Poljaki so smatrali za pravi trenotek, da si nekoliko na račun Češke popravijo meje ter so z Ogrji že ob priliki delitve Češke v oktobru 1938 leta zasedli gotova ozemlja. Že tedaj se je pričakovalo, da bo prišlo do vojne in Evrope se je polastila silna razburjenost. Do vojne pa ni prišlo, ker sta Francija odnošno Anglija izjavili, da nista dovolj pripravljeni, Rusija pa sama ni bila obvezana izpolniti obljube za pomoč.

Vendar pa je bilo vsakomur, ki je količakaj pozorno zasledoval razvoj dogodkov, popolnoma jasno, da so tedaj v Londonu in Parizu že bili prepričani, da bo prišlo do vojne. Ves čas, ki je potekel med sledečimi dogodki, je služil le še pripravam za začetek vojne, i z ene i z druge strani. Vmes je sledila na velikonočni petek še zasedba Albanije, ki je tudi vzburala države ob Sredozemskem morju, vendar pa ni povzročila nič hujšega, ker je Albanija itak že preje bila popolnoma pod italijanskim vplivom. — Ko pa je nato septembra meseca lanskega leta, takoj po podpisu prijateljske zveze Nemčije s Sovjetsko Rusijo, nemška vojska vdrla in po ljutem boju zasedla Poljsko, ker glede Gdanskega niso mogli ustvariti sporazuma med Poljsko in Nemčijo, tedaj sta zapadni velesili napovedali vojno Nemčiji. — Italija je do sedaj ostala nevtralna kljub zavezništvu z Nemčijo. Rusija pa si je proti koncu septembra, ko so se bližali boji med Poljaki in Nemci, vzela Beloruse in Ukrajino.

Nato je še sledila vojna Rusije s Finsko, ki se je po težkih bojih po treh mesecih končala s sklenitvijo miru in odstopitvijo strateških postojank Rusiji. Zanimiv pa je vsekakor zaključek v tej vojni, namreč, da se je sovjetska vlada pogajala s finsko vojno vlado, kljub temu, da je v pričetku sovražnosti izjavila, da se s to vlado ne bo pogajala in je postavila lastno s Kuusinenom na čelu, o katerem se je pozneje kaj različno čulo. Aprila meseca je sledila zasedba Danske in izkrcanje nemških čet na Norveškem. 10. maja pa so nemške čete vdrla na Nizozemsko, Belgijo in Luksemburško in se je tu ustvarilo novo bojišče. Pričakujejo se še zapletljaji s Švedsko, težave v jugovzhodni Evropi, zlasti glede Rumunije itd. Vidimo torej, da se vojna zapleta, vleče in da ne veš, kdaj se bo končala... Da je vrgla vse gospodarske, politične in kulturne zadeve iz ravnotežja, je razumljivo. Da pa bo koncem vseh koncev prinesla vojna i enim i dru-

gim težka gospodarska in socialna bremena, ki bodo tirala po vojni v hude politične in socialne boje, lahko z gotovostjo pričakujemo.

Pravijo, da imajo velesile brez ozira na ideološke poglede, svojo posebno politiko, ki se mora ozirati zlasti na gospodarsko geografske in vojaške razmere. Brez dvoma niso besede o življenjskem prostoru, o pravični razdelitvi surovin in drugem brez vsakega smisla, vendar pa se ti pojmi po svoji važnosti silno pretiravajo.

Prihaja pa čas, ki bo ovrgel vse te teorije kapitalizma, prišel bo čas, ko bo dokazano, da more le socialistična ideja sporazuma in edinstva med narodi prinesiti pravi mir in srečnejšo bodočnost, zlasti delavstvu in kmet-skemu proletariatu.

F.

VOJNE KUPČIJE, BLOKADA, MORALA IN DRUGO

Za časa napoleonskih vojen se je govorilo o blokadi Anglije, ko je hotel Napoleon Anglijo odrezati od evropskega kontinenta, da ne bi bila mogla iz Evrope nič dobiti in ji nič prodati. In ko se je tedanja Rusija tej kontinentalni zapori uprla, je prišlo do vojne med njo in Napoleonom, ki je imel tedaj že skoro vso Evropo v svojih rokah. Ta vojna je postala za Napoleona, za njegov ugled in njegovo do tedaj nepremagljivo armado usodopolna: zavzel je Moskvo, a Rusije ni premagal in z ostanki armade se je sam komaj rešil. Z zadnjimi silami, ki jih je še zbral, je dosegel še nekaj uspehov a končno je podlegel majhni premoči Angležev, ki so ga pod vodstvom angleškega vojskovodje Wellingtona pri Waterloo-ju leta 1815 premagali. Blokada Anglije se mu ni rosrečila.

Med svetovno vojno so zapadne velesile Anglija, Francija in njeni zavezniki skušali Nemčiji in Avstriji z blokado (zaporo) onemogočiti dovoz vojnega materiala, surovin in jestvin, ki so za vojskovanje odločilne važnosti. Amerika pa je do leta 1917, ko je sama napovedala vojno Nemčiji, živahno trgovala in prodajala blago obema taboroma, i zapadnim velesilam i Nemčiji, i vsakemu drugemu, kdor je pošteno mogel plačati v zlatu. Prav tako so delale druge manjše države, ki so ostale nevtralne: deloma pod pritiskom, še bolj pa iz želje po lepih zaslužkih, so prodajale enemu kakor drugemu.

TEKOČI DENAR V PROMETU

Iz izkazov Narodne banke lahko vsak mesec posnamemo, koliko denarja je v prometu; to je denar v papirju, bankovci in kovani denar. Zadnje leto je obtok bankovcev narasel na čez 10 milijard dinarjev vrednosti, ker so narasle potrebe državnega gospodarstva, zlasti v obrambne svrhe. To povečanje obtoka je pa obenem šlo na račun kritja, ki se je sorazmerno zmanjšalo na približno 26 odstotkov kritja v zlatu; prejšnje čase je pri nas obtok denarja znašal približno 5 in pol do 6 milijard dinarjev. Zmanjšanje kritja pa znaša majhno razvrednotenje, torej zmanjšanje kupne moči, kar ima za posledico zvišanje cen. Seveda so pa za močno povišane cene odločilni drugi vzroki, recimo pomanjkanje blaga, kar je posledica prevelikega izvoza, povečanje stroškov za uvoženo blago in slično.

KOLIKO STANE VOJNA?

Pred kratkim smo imeli priliko brati v časopisju, da Anglija izdaja samo za vojne potrebščine dnevno 6 in pol milijonov funt-sterlingov. Funt-sterling je veljal pred to vojno pri nas okoli 240 din; če sedaj računamo njegovo vrednost samo 200 dinarjev, pomenijo izdatki Anglije za vojno

dnevno 1 milijardo 300 milijonov dinarjev. To da v 1 mesecu 39 milijard dinarjev, v 6 mesecih 234 milijard dinarjev, v 1 letu 468 milijard dinarjev.

Če vzamemo, da znaša v Jugoslaviji celotni državni proračun okrog 15 milijard dinarjev za celo leto, bo torej stala vojna Anglijo v 1 letu toliko, kolikor bi Jugoslavija potrošila za cel državni proračun v 31 letih.

Koliko pa potrošijo Francija, Nemčija, Švica in druge države? Brez dvoma ogromno. Pravijo, da je Češkoslovaška za vojaške utrube in pavo-ve porabila toliko denarja, da bi bila lahko s tistim denarjem vsakemu Čehu in Slovaku zgradila po eno dvanadstropno hišo. — Svetovna vojna od leta 1914—1918 je potrošila toliko, da bi bili, kakor so izračunali, lahko s tistimi milijardami spremenili celo Afriko, torej vso puščavo, v krasno obdelan, rodoviten vrt. — Ali je vse to obsodba današnjega reda človeške družbe, ali ni?!

DELAVSKA PROSVETA

TEORIJA IN PRAKSA

»Vsaka teorija je siva,« je rekel neki modrijan. S tem je hotel povedati, da so nauki, ki jih kdo oznanja lahko zelo lepi in navidez popolnoma pravilni, da pa praktično življenje pokaže čisto drugačen obraz, kakor ga opisuje teorija, to je nauk. Z drugo besedo bi lahko rekli: Teorija pomeni nekakšno idealno predstavo ali cilj, življenje pa pokaže, da tistega ideala ni mogoče doseči. Lahko se mu približavamo, toda doseči ga ni prav mogoče. Iz enostavnega razloga, ker popolnih ljudi na svetu ni. Če bi že pogledali tiste idealiste-teoretike same, bi videli, kako so čestokrat revni: po mislih so morda sijajni in veliki, po dejanjih in uspehih pa ubogi.

In to vse velja za teorije, ki se pečajo s človeško družbo tem bolj, ker med veliko množico ljudi boš vedno našel mnogo manj takih ljudi, ki bi se približevali naziranju idealista-teoretika, dočim bi videli, da je večina ljudi še daleč od zahtev idealistov.

Vsega tega ne pripovedujem zato, da bi morda dajal moralne nauke, temveč zato, da pokažem, kakšen je dejanski položaj v življenju. Tudi nočem s tem reči, da je vsaka teorija nepotrebna in nesmiselna, pač pa je treba vedeti, da je uresničitev zelo težka, da zahteva mnogo potrpljenja in da je treba v praksi storiti to, kar se v danem primeru, to je v živem življenju, res da izvesti; ker najprej je vendar treba živeti, potem pa šele nadzorovati in spet delati naprej, da se polagoma približajš teoretičnemu cilju.

Če to kje velja, potem velja prav posebej na polju kulturne organizacije, ki je namenjena delavstvu in vsem onim, ki si morajo iz lastne moči pomagati.

Delavstvo in drugi nameščenci morajo v tvornici ali v svojem obratu delati skupno, to je z ljudmi, ki so si zelo različni po značaju, po sposobnostih, po političnem in svetovnem naziranju. Ti ljudje morajo imeti neki način sožitja, da se med seboj sporazumejo, da je njih sodelovanje sploh znosno. Brez take znosljivosti bi bilo vsako normalno življenje in delo nemogoče; drugič pa spadajo vsi ti ljudje v isti življenjski razred in morajo že radi samoobrambe proti izkoriščanju skupno nastopati.

Jasno je torej, da to načelo za vsako strokovno delo brezpogojno velja, četudi se dostikrat ne izvaja, ker mnogi delavci niso dovolj poučeni o ciljih organizacije in o pravem položaju; kajti treba je vedeti, ali je čas

za kako borbo pravi ali ni. Včasih tega celo vodilni ljudje ne spoznajo prav in pravočasno.

Kulturna organizacija pa mora delavstvu ravno z izobrazbo, z debatami in razgovori preskrbeti jasnih pojmov. In če eni ter drugi potem vendarle niso istega mnenja in nazorov, ne sledi iz tega, da se je treba zdaj medseboj pobijati in zasovražiti, temveč je treba tudi tukaj najti neki spravljen način življenja, kakor je to potrebno v delavnici in tvornici.

Načelo, da je treba nasprotnika, ki drugače misli in gleda, ker ni še dovolj poučen, zato uničiti in zatreti, je barbarsko, — kulturnega človeka nevrudno... Kadar pa gre za odločanje, da se stori kak važen sklep, ki mu naj sledi dejanje, potem mora po zahtevah demokracije zmagati večina. Res je sicer, da tista večina ne pogodi vedno najboljšega, a zato bo nosila sama odgovornost. Kdo pa jamči, da bi morda manjšina v vsakem primeru zadela najbolj pravo?

To, da prevlada manjšina, vede do pojma diktature, odnosno terorja. Tako smo dospeli do že starega spora: ali je demokracija prava, ali diktatura?

Za nas je čisto jasno: v praktičnem, vsakdanjem življenju, za delo v kulturnih organizacijah, kjer delavstvo samo sebe vzgaja in zase dela, mora brezpogojno obveljati načelo demokracije, to je da odloča večina in da se manjšini po kompromisu tudi prizna, kolikor se ji v danem primeru more priznati.

Na politično ravnen pa na tem mestu ne bomo šli, o tem bomo razpravljali ob drugi priložnosti, ko bodo zato ugodnejši pogoji in ko bodo ti problemi res bolj aktualni kakor so za nas sedaj. F.

PROSVETNI VEČER V LJUBLJANI

Prosvetni večer zveze »Vzajemnosti« se je vršil dne 13. aprila v dvorani Delavske zbornice. Spored je bil dovolj pester, da bi bil lahko privabil več članov, kakor jih je bilo navzočih, vendar obisk ni bil slab. — Po »Delavskem pozdravu«, ki ga je zaigrala že dobro izvežbana »Zarja«, so sledile slike odnosno recitacije Seliga, Wolkerja in Bezruča, nekatere v govornem zboru, druge posamezno. Slike so bile žive in originalne, te z reflektorjem niso še znali ravnati. Brezdvomno sta bili Bezručevi »Kdo na moje mesto« in »Marička Magdanova« najboljši. Prvi pogoj pa je za recitacijo jasen glas in artikuliran izgovor vsakega so- in samoglasnika. V splošno so te točke žele ugodno priznanje. — Sledile so pevske točke Delavskega glasbenega društva iz Ljubljane. Človek se čudi, kako zmore tako malo število pevcev toliko učinka. Kaj bi šele bilo, če bi jih bilo trikrat toliko ali še več, kar bi odgovarjalo »veliki« Ljubljani. Krničeva »V prirodi« pa ni mogla priti do veljave. Tem točkam je sledil nastop mešanega zbora iz Most s 4 pesmimi. Zbor že vživa sloves dobro izšolane in močne skupine in je vzbudil spontano in živo priznanje. Najbolj pa je ugajala »Bratje le k soncu, svobodi!« Zdaj so sledile spet v alegoričnih slikah recitacije Otona Župančiča »Kovaška« in »Od štirih do ene«, Klopčičev »Moj oče je rudar« in Brodnikovi »Haloška mati poje« ter »Ta modra kri«. Povprečno vzeto so bile dobro in z uspehom podane, tako da se je videlo delo režiserja g. Borka, ki zdaj vodi dramatični tečaj naših članov. Le tako naprej! — Mandolinska in tamburaška zbor »Zarje« in »Vzajemnosti« sta h koncu zaigrala Zajčevo »Slavo delavstvu« in »Veselo koračnico«, tako da se je večer končal z živahnim razpoloženjem. — Želeti bi bilo, da se prosvetni večer ob priložnosti ponovi, odnosno nekoliko razširi, kajti bil je namenjen na predvečer skupščine zveze »Vzajemnosti« delegatom gostom, ki bi bili prišli z vseh krajev Slovenije. H koncu še to-le: Nekateri naši prijatelji, ki prihajajo k tem večerom, še ne vedo, da se ne nosi klobuka na glavi, če stopiš v slavnostno dvorano. Čudno, da ne opazijo, da večina ljudi vstopa in potem tudi sedi nepokritih glav. Žal, da je treba še tudi takega nauka. I. F.

USPELA DELAVSKA AKADEMIJA V MARIBORU

V našem mestu je že v navadi, da se enkrat, včasih celo dvakrat letno vrši skupen nastop delavskih prosvetnih društev, ki je nekaj pregled moči, znanja in napredka našega gibanja. Pred leti se je tak nastop vršil vedno na predvečer delavskega praznika, radi razumljivih razlogov to sedaj ni izvedljivo ter se vrši v prvi polovici majnika. Letos se je vršil v soboto, dne 4. maja; žal nam vreme ni bilo nič kaj naklonjeno, lilo je brez prestanka; toda kljub temu je mariborsko delavstvo izpričalo svojo povezanost z gibanjem ter napolnilo veliko »Sokolsko dvorano« (preje »Union«). Tudi je treba omeniti, da so par dni pred nastopom naši znani prijatelji, ki ob vsaki priliki govore v delavski enotnosti, pričeli vršiti živahno agitacijo proti udeležbi na delavski prireditvi, vendar jim je polna dvorana bržkone odprla oči ter so uvideli, da jim seme ne gre nič kaj v klasje.

Akademijo je pričela godba železniških delavcev in uslužbencev pod vodstvom g. Schönherrja s Füllekruossovo »Jubilejno koračnico«, nakar so zaigrali Schönherrjevo »Slovensko ouverturo«, ki je tokrat doživela svoj krst in je bila sprejeta z velikim navdušenjem. Kot osnovna pesem je bila koroška narodna »Gor čez izaro«, s katero je spojil ostale znane narodne pesmi v prijetno enoto, tako da predstavlja ta naša nova skladba prav posrečeno zbirko slovenskih narodnih pesmi in se bo sigurno priljubila v našem glasbenem svetu; skladatelju smo za ta pripevek prav hvaležni. Po tem domačem komadu so godbeniki prednašali izveček iz Mascagnijeve opere »Cavalleria rusticana«, ki je bila do poslednje potankosti izpiljena ter so godbeniki ponovno izpričali, da popolnoma zaslužijo glas, ki ga uživajo v glasbenem svetu.

Po teh točkah je izpregovoril s. Josip Petejan, ki je v svojem pozdravnem govoru posebno povdaryl, da je poteklo vprav letos petdeset let, kar so pričeli delavci praznovati prvi maj kot mednarodni praznik; omenjal je tudi današnji težki položaj ter povdaryl, da organizirani proletariat vkljub neugodnim razmeram ne klone, ker se zaveda, da je ustvaritev boljših družabnih razmer mogoča le s socializmom. Mi nismo pozabili proletariata drugih držav, nismo izgubili izpred oči svoje mednarodne povezanosti z delavstvom ostalih držav, vendar bomo odločno nastopili proti vsem onim silam, ki bi naše že itak težke razmere rade še poslabšale. Burno odobravanje s strani občinstva je pričalo, da je razumelo govornikove misli. Po nagovoru je zaigrala godba pod vodstvom kapelnikovega namestnika s. Holentanerja »Pesem zastavi«.

Sledil je nastop mariborskega »Detoljuba«; nad štirideset deklic in fantov je prišlo na oder, kjer so ubrano zapeli venček slovenskih narodnih pesmi, ki so ga zaključili s češko narodno himno »Kje dom je moj«; na klavirju jih je spremljal učitelj g. Cibic; mogoče bi se dalo pripomniti, da je bil venček nekoliko predolg. Pod vodstvom s. Nekovarjeve so dodali par ljubkih rajalnih nastopov, ki jih je spremljal otroški orkester, ki ga podučuje s. Premužak Stanko, nakar je nastopila skupina fantov in deklet z ritmičnimi vajami, ki jih je gledalstvo prav navdušeno sprejelo, saj je že precej let minilo, kar smo slične nastope zadnjič gledali. Vaje, ki so imele alegorično vsebino in se zaključile s simboličnim vstajenjem ponižanih, so bile izvajane strumno in so v čast vaditeljici s. Ljubici Lorgerjevi, kakor tudi g. Cibicu, ki je komponiral vložke za spremljavo na klavirju.

Kot prvi pevski zbor je nastopilo najstarejše mariborsko delavsko pevsko društvo »Frohsinn«, ki že od leta 1891. goji to lepo panogo in je v svoji zgodovini zabeležilo že marsikaj lep uspeh pa tudi že marsikaj prestalo; pod vodstvom g. Glabučnika so zapeli Korunovo »Potrkali na okno« in Kocjančičevo »Slovo«. Zboru bi bilo v korist, če bi si dobil nekaj mlajših moči. — Mandolinski zbor mariborske »Vzajemnosti« je zabrenkal »Marseljezo«, ter

živahno Parmovo »Pozdrav Gorenjski«; skupino, ki obstoja šele drugo leto, vodi s. Viher ter bo žela sigurno lepe uspehe, če bo šla vztrajno po začrtani poti naprej. — Kot odličen deklamator se je predstavil delavski javnosti s. Haberl, član studenške »Vzajemnosti«, ki je občuteno prednašal dve času primerni pesmi. — Kot solist se je uveljavil tiskarski strojnik Gabrijan, član »Grafike«, ter zapel Flajšman-Kozinovo »Ti si urce zamudila« ter Gerbičevo »Pojdem na prejo«; smeli nastop znanega pevca je uspel ter bo sigurno dosegel pevec z vajo še popolnejšo izvežbanost; na klavirju ga je spremljal g. V. Živko.

Po odmoru so kot prvi nastopili fanfaristi delavskega kolesarskega društva pod vodstvom s. Vampla, ki so izvajali Kubičkovo »Slovensko potpurijo« ter »Gondoljerja«, nakar je zabrenkal tamburaški zbor pevskega društva pekovskih pomočnikov pod vodstvom s. Viherja »Podravsko koračnico« ter Mravčevo »Jedne tihe noči«.

Sedaj so se zvrstili pevski zbori, in sicer najprej Pevsko društvo pekovskih pomočnikov pod vodstvom g. A. Horvata, ki je zapelo Maškove »Mlatiče«, katere so morali ponavljati, in pa Kernjakovo koroško »Ti pubč ja na lumpej«; tudi ta zbor že dolgo goji petje, ustanovljen je bil 1897. leta ter se šteje danes poleg »Grafike« kot najboljši delavski pevski zbor; je dobro uglajen, številčno močan in discipliniran ter ima v svojih vrstah odlične pevce. — Kot številčno najmočnejši zbor se nam je tokrat predstavila studenška »Enakost«, ki je prav dobro zapela Juvančev »Šopek« in Pregljev »Štajerski fantič«. Zbor vadi s. Plevanč, vendar ga je tokrat nadomestoval g. Kavčič, ker je odšel pevovodja na orožne vaje. — Najtežjo skladbo tega večera pa je zapela »Grafika« in sicer Hochreiterjev »Gospodovski zvon« ter dodala še Pregljevo koroško »Mam dro fletno navajeno«; zbor, ki sestoji v glavnem iz mlajših pevcev, je med našimi delavskimi pevskimi zbori Benjamin, ustanovljen je bil 1928. leta; sedaj ga podučuje g. V. Živko.

Akademijo je zaključil skupni zbor delavskih pevcev, ki so s spremljavo železničarske godbe zapeli pod vodstvom g. Živka Jobstovo »Mi hočemo pesmi«.

Akademija je ustrezala namenu in sedanjemu času ter smo lahko popolnoma zadovoljni z nastopi, ki so izpričali, da je v delavstvu kljub nejasnemu položaju v svetu mnogo ljubezni in volje do prosvetnega dela. In v tem je naša radost in naša moč! —bp.

»Vzajemnost« Maribor. — Občni zbor tukajšnje podružnice se je vršil v torek, dne 20. februarja ob ne ravno povoljni udeležbi članstva, kar je vsekakor ožigasanja vredno in potrebno; posebno v današnjih razburkanih časih bi si morali biti bližji, da bi tako lažje premagovali breme, ki nam ga vsiljuje sedanji položaj in pričakovali prihodnost liki mornarjem na razburkanem morju, ki vse store, da privedejo svojo ladjo v varen pristan; kajti vsake nevihte je s časom konec in že danes moramo biti na mestu, da ob koncu sedanje vojne, ki bo na žalost za enkrat še zelo krvava in grozna, dvignemo svoj glas in vplivamo s svojimi močmi na ureditev vprašanj, ki se porajajo s časom. — Pred pričetkom občnega zbora — ki je bil do konca prav živahen in pričal, da je med sodrugi, ki so se ga udeležili, mnogo volje do resnega dela in širjenja delavske prosvete — je zaigral mandolinski zbor naše podružnice pod vodstvom sodruga Viherja »Delavski pozdrav«, ki so ga prisotni stoje poslušali, — na kar je predsednik s. Petejan Josip podal zanimivo poročilo o društvenem poslovanju v preteklem poslovnem letu. Svojo vzgojno nalogo vrši podružnica s predavanji, ki jih je bilo sedem, žal da se jih nekaj drugih ni moglo izvesti; dramatski odsek se je naučil dveh enodejank in par govornih zborov ter je nekajkrat gostoval v okoliških podružnicah »Vzajemnosti«. Najbolj živahno je deloval v tej dobi mandolinski zbor, ki je dobro vigran; priredil je par čajank, da si je denarno opomogel ter je rad sodeloval na

prireditvah naših društev, če je bil zaprošen; proti koncu leta se je ustanovil esperantski krožek. Ker društvo ni imelo več lastnih prostorov, je bilo njegovo delo zelo otežkočeno, vendar je trenutno ta zapreka odstranjena, ker smo si že najeli nov prostor, ki je sicer skromen, vendar smo prepričani, da bo postal priljubljeno shajališče članov in prijateljev. — Za predsednikom so podali svoja poročila še s. Justi Rodoškova v imenu upravičeno odsotnega zapisnikarja s. Barbeka, s. Fanči Gregorčičeva kot blagajničarka, ki je med drugim omenila, da blagajna žal ne kaže ravno razveseljive slike, in s. Ganter za mandolinski odsek; za pevski odsek je poročal s. Zidanšek, ter javil, da je zbor po prvih poskusih zaspal, ker ni bilo pravega zanimanja in volje, vendar je prepričan, da bo prišlo do oživiljenja tega odseka; gospodar s. Dokl je predložil točen seznam in sporočil, da je inventar v redu; v imenu nadzorstva je s. Vogrin predlagal razrešnico odboru. Pri raznoterostih je bilo prav živahno ter je bilo zlasti govora o vprašanju vzgoje delavske mladine. Po tem razgovoru in sprejetju razrešnice se je vršila volitev novega odbora. Predloženi sta bili dve listi in je vsekakor značilno, da sta obe listi imeli za predsednika s. Petejana ter tudi isti nadzorni odbor, samo v delovnem odboru je bilo nekaj drugih oseb. Izvoljena je bila prva lista s sledečimi osebami: Petejan Josip, Vrabl Joško, Gregorčič Fanči, Justi Rodošek, Petejan Bruno, Tanc Anton, Dokl Konrad, Jelen Adlof in Eržen Viktor; v nadzorstvo pa Vogrin Franc, Domiter Josip in Presl Štefan. — Predsednik je h koncu naprosil članstvo naj podpira odbor v njegovem delu ter skrbi za ugled društva in za širjenje delavske prosvete.

Mariborska »Vzajemnost« javlja svojim članom in prijateljem, da se nahaja sedaj v novem prostoru v Frankopanovi ulici 1, v pritličju. Tu smo si uredili tudi malo čitalnico, ki je trenutno še skromna, vendar smo prepričani, da nam bo kmalu uspelo nuditi članom in prijateljem večjo izbiro časopisov in revij. Prostor je odprt vsak delavnik od pol 20. ure do 21. ure, če so kake vaje oziroma sestanki pa razumljivo dalje ter sprejema dežurni ob tem času prijavo novih članov, članarino, daje kaka navodila in slično. Upamo, da bo naša nova soba, kljub temu, da je zelo skromna, prav proletarska bi lahko rekli, kmalu postala priljubljeno shajališče članov naše kulturne organizacije.

Litija. — V nedeljo, dne 31. marca se je vršil občni zbor tukajšnje »Vzajemnosti«, kateremu je prisostvoval zvezin delegat s. Korošec. Iz poročil je bilo razvidno, da je podružnica kljub razrvanim časom živahno delovala. Ustanovila sta se knjižnica in tamburaški odsek. Knjižnica šteje okoli 200 knjig ter se je tekom kratkega časa izposodilo že nad 300 knjig. Vodi in urejuje jo s. Logar. Tamburaški zbor, ki šteje 11 aktivnih članov, pa vodi s. Dečman. Med drugim si je podružnica priskrbela svoj lokal, kjer lahko nemoteno vrši svoje delo. Lokal pomagata vzdrževati podružnica lesnih delavcev in Delavsko kolesarsko društvo. Za nabavo knjig je prispevala občina 500 dinarjev, za kar se ji zahvaljujemo. Tudi inventarja se je v tem poslovnem letu precej nabavilo in ga lahko cenimo na 2500 dinarjev. V poslovni dobi smo priredili dva celodnevna izleta, družabni večer in vrtno veselico, ki je nad vse pričakovanje dobro uspela. — Pri volitvah novega odbora je bil izvoljen stari odbor, le s. Semenič je bil izvoljen na novo. S. Korošec je v svojem poročilu naznačil smernice, po katerih naj deluje »Vzajemnost«, kar so navzoči sprejeli na znanje. V novo poslovno leto stopamo s podvojeno silo na delo ter se ne bomo prav nič ozirali na bivše opozicionalce in nergače. Po občnem zboru smo nabrali tudi 28 din za tiskovni sklad naše »Delavske Politike«.

Izdaja in urejuje v imenu konzorcija Bruno Petejan v Mariboru.
Tiska Ljudska tiskarna d. d. v Mariboru. Zastopnik Viktor Eržen v Mariboru.

Izhaja mesečno. Letna naročnina din 24.— (za inozemstvo din 40.—), pol-
letno din 12.—, posamezna številka din 2.—, za člane »Vzajemnosti« plačajo
društva po din 1.50 mesečno ali din 18.— letno. Poštni čekovni račun
št. 12.249. Rokopise pošiljati na: Delavsko kulturno zvezo »Vzajemnost«,
Ljubljana, Delavska zbornica, poštni predal 290. — Rokopisi se ne vra-
čajo. — Uprava: Maribor, Ruška cesta št. 5, poštni predal št. 22.
